O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
MAKTABGACHA VA MAKTAB TA’LIMI VAZIRLIGI

KATTAQO‘RG‘ON DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

Ro‘yxatga olindi:
№ BD-60110200-1404
№ BD-60110600-1404
№ BD-60111300-1404
2025-yil “10” 09

“TASDIQLAYMAN”
Kattaqo‘rg‘on davlat
pedagogika instituti rektori:
Sh.R.Urakov
2025- yil “10” 09

INKLYUZIV TA’LIM. GOSPITAL PEDAGOGIKA FANINING O’QUV DASTURI

Bilim sohasi:	100 000 - Ta’lim
Ta’lim sohasi:	110 000 - Ta’lim
Ta’lim yo‘nalishi:	60110200 - Maktabgacha ta’lim *Kvalifikatsiya: Maktabgacha ta’lim tashkiloti pedagogi va uslubchisi* 60110600 - Musiqa ta’limi *Kvalifikatsiya: Musiqa madaniyati o’qituvchisi* 60111300 - Texnologik ta’lim *Kvalifikatsiya: Texnologiya fani o‘qituvchisi*

Fan/modul kodi InkT.GP1404	O‘quv yili 2025-2026	Semestr 4	ECTS – Kreditlar 4
Fan/modul turi Majburiy	Ta’lim tili O‘zbek		Haftadagi dars soatlari 4

	Fan nomi	Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)	Umumiy (soat)
1.	Inklyuziv ta’lim	60	60	120

2. **I. Fanning mazmuni**

1. Inklyuziv va integrasiyalashgan ta’lim tizimi haqida ma’lumot berish; -inklyuziv ta’limning huquqiy asoslarini ochib berish; -inklyuziv ta’limni joriy etish oldida turgan muammolarni o’rganish va bu muammolarni xal etish yo’llarini izlab topish;
2. Inklyuziv ta’limni qo’llab-quvvatlashnig asoslarini o’rganish; -inklyuziv ta’lim tizimini joriy qilish tamoyillarini taxlil qilish; ish tajribalarini taxlil qilish kabilardan iborat.
3. Jamiyatda nogiron va sog’lom bolalar o’rtasidagi to’siqlarni bartaraf etish, maxsus ta’limga muhtoj bolalar, (ayrim sabablarga ko’ra nogiron bo’lgan) o’smirlar rivojlanishda uchraydigan nuqsonlar yoki iqtisodiy qiyinchiliklardan qat’iy nazar ijtimoiy hayotga moslashtirishga yo’naltirilgan umumta’lim jarayoniga qo’shishni ifodalovchi ta’lim tizimini yo’lga qo’yish va ularga yordam berishdan iborat.

TOP-300 talik ro‘yxatga kiruvchi xorijiy OTT tajribasiga muvofiqligi:

TOP-300 talik ro‘yxatga kiruvchi xorijiy OTT tajribasiga muvofiqligi: Ushbu o‘quv fan dasturi Oli ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligining 2024-yil 29-martdagi 87-son “Oliy ta’limning me’yoriy-uslubiy hujjatlarini ishlab chiqish jarayonini takomillashtirish to‘g‘risida”gi buyrug‘iga asosan xalqaro tan olingan reytinglarda birinchi TOP-300 talik ro‘yxatga kiruvchi Sidney Universitetining (20) tajribasiga muvofiq takomillashtirildi.
https://www.sydney.edu.au/units/EDUF2022/2025-S2C-ND-CC

II. Asosiy nazariy qism (ma’ruza mashg‘ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

I QISM INKLYUZIV TA’LIM

M 1 Inklyuziv ta’lim maqsadi, vazifalari, mazmun va mohiyati

Inklyuziv ta’limning maqsad va vazifalari, Inklyuziv ta’lim davr talabi sifatida, Inson va uning qadri borasidagi xalqaro doirada dastlabki hujjatlarning ishlab chiqilishi, Dunyo hamjamiyatida inklyuziv ta’lim, Inklyuziv ta’lim tizimi asosiy tamoyillari haqida, Inklyuziv ta’limni o‘qitish bo‘yicha ko‘rsatmalar

M 2 Nogironligi bo‘lgan shaxslar va ta’lim olish imkoniyati[1]

Inklyuziv ta’lim bo‘yicha resbublikada olib borilgan va olib borilayotgan faoliyat. Mamlakatimizda inklyuziv ijtimoiy munosabatlarni shakillanishi. Inklyuziv ta’lim borasidagi xalqaro hamjamiyatda dastlabki ijtimoiy munosabatlarning yuzaga kelishi, Sharqiy Yevropa mamalakatlarida inklyuziv ta’lim, Markaziy Yevropa mamalakatlarida inklyuziv ta’lim, Sharqiy, janubiy osiyo mintakalarida inklyuziv ta’limning joriy etilishi.

M 3 Ta’lim muassasalarida sog‘lom va maxsus tarbiyaga muhtoj yoshlar o‘zaro muloqotining ijtimoiy xususiyatlari. Inklyuzivlik va tenglikni rag’batlantirish[2]

Ta’lim muassasalarida inklyuziv ta’limning pedagogik-psixologik tahlili, Inklyuziv ta’lim tashkil etilgan o‘quv muassasalarda sog‘lom va maxsus tarbiyaga muhtoj bolalar muloqotining perseptiv tomoni. empatiya, refleksiya, kauzal atrabatsiya, steriotiplashtirish

M 4 Inklyuziv ta’limning xalqaro huquqiy asoslari va asosiy tamoyillari. Butun ta’lim kontektsi mulohazalari [3]

Inson va uning qadri borasidagi xalqaro doirada dastlabki hujjatlarning ishlab chiqilishi, Dunyo hamjamiyatida inklyuziv ta’lim, Inklyuziv ta’lim tizimi asosiy tamoyillari haqida, Inklyuziv ta’limni o‘qitish bo‘yicha ko‘rsatmalar.

M 5 Maxsus ta’limga muhtoj bolalarga integrasiyalashgan ta’lim sharoitlarida yordam ko‘rsatish tarixi

Inklyuziv ta’lim borasidagi xalqaro hamjamiyatda dastlabki ijtimoiy munosabatlarning yuzaga kelishi, Sharqiy Yevropa mamalakatlarida inklyuziv ta’lim, Markaziy Yevropa mamalakatlarida inklyuziv ta’lim, Sharqiy, janubiy osiyo mintakalarida inklyuziv ta’limning joriy etilishi, MDH davlatlarida inklyuziv ta’lim, Mamlakatimizda inklyuziv ijtimoiy munosabatlarni shakillanishi

M 6 Inklyuziv ta’lim maqsad va vazifalarini amalga oshirishda resurs o‘qituvchining o‘rni va roli. Oilada inklyuziv ta’lim-tarbiya

[1] https://www.sydney.edu.au/units/EDUF2022/2025-S2C-ND-CC

[2] https://www.sydney.edu.au/units/EDUF2022/2025-S2C-ND-CC

[3] https://www.sydney.edu.au/units/EDUF2022/2025-S2C-ND-CC

Resurs o‘qituvchining vazifalari, umumta’lim maktablarida inklyuziv ta’lim, Oila – sharqona ta’lim-tarbiya o‘chog‘i , Oilada ruhiy holat va tarbiya.

M 7 Maktabgacha ta’lim muassasalarida inklyuziv ta’limning pedagogik-psixologik xususiyatlari. Maktabgacha yoshdagi bolalarni rivojlantirish omillari

Maktabgacha ta’lim tashkilotlarida inklyuziv ta’lim, Inklyuziv ta’limni psixologik qo‘llab-quvvatlash, . Maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishining asosiy omillari, Bolalarda ijodkorlikni rivojlantirish orqali maktabga tayyorlash,

M 8 Professional ta’lim muassasalari va oliy o‘quv yurtlarida inklyuziv ta’lim

Inklyuziv ta’limda o‘quvchilarni kasbga yo‘naltirish masalasi, Oliy ta’lim muassalarida inklyuziv ta’limni rivojlantirish: muammo va yechimlar, O‘zbekistonda oliy ta’lim tizimida inklyuzivlikni shakllantirish

M 9 Inklyuziv ta’limni amaliyotga joriy qilish uchun zarur bo‘lgan tashkiliy va uslubiy ishlar

Inklyuziv ta’limni amaliyotga joriy qilish, Inklyuziv ta’limni tashkil etish shakllari va ta’lim uchun zaruriy shart-sharoitlar, Imkoniyati cheklangan bolalarni sog‘lom tengdoshlari bilan tengligini tushuntirish yo‘llari, Birodarlashgan maktablar, Jamiyatni inklyuziv ta’limga tayyorlash va ijobiy munosabatni uygotish va amalga oshirish,

M 10 Inklyuziv ta’limda kadrlar masalasi. inklyuziv ta’lim oldida turgan muammolar va ularning yechimlari

Inklyuziv maktablarda inklyuziv o‘qutuvchilar muammosi, Ijtimoiy pedagog — ijtimoiy xodim vazifalari, Inklyuziv ijtimoiy siyosat sohasidagi ayrim muammolar, Inklyuziv ta’limning muammolari, Integratsion siyosatning asosiy xususiyatlari.

II QISM GOSPITAL PEDAGOGIKA

M 11 Korreksion pedagogika va logopediya kursining maqqsadi va vazifalari

Butun jahon bolalariga xos boMgan bolalar huquqi haqidagi Konvensiya, “Korreksion pedagogikaning asosiy muammolari”, O'zbekistonda «Ta’lim hamma uchun» milliy dasturini joriv qilish bosqichlari, Logopediya fani mavzu bahsi, nutq kamchiligi bor kishilar bilan olib boriladigan ta’lim-tarbiya jarayoni.

Logopediya fani anatomiya, fiziologiya, neyrofiziologiya, otoloringologiya, nevropatologiya, psixopatologiya, pediatriya, lingvistika, psixolingvistika, psixologiya va pedagogik.

M 12 Alohida yordamga muhtoj bolalar

Diqqat, xotira, intilish, qiziqish va boshqa shu singari ruhiy jarayonlar bolaning aqliy rivojlanishi, Anomaliya, Yosh go`daklar rivojlanishining xususiyatlari, Aloxida yordamga muxtoj, anomal bolalar. Anomal bolalarning toifalarilari Anomal bolalarga yordamni tashkil etish Anomaliyalarning kelib chiqish sabablari

M 13 Eshitishida va ko’rishda muammosi bo‘lgan bolalar.

Bolaning eshitish idrokida kuzatiladigan muammolar. Bolaning eshitish darajasini aniqlash usullari. Karlikning kelib chiqish sabablari, kar bolalar ta’rifi. Zaif eshituvchi bolalar, ulardagi nuqsonning kelib chiqish sabablari. Kech kar yoki keyinchalik zaif eshituvchi bo‘lib qolgan bolalar. Maxsus muassasalarda ta’lim-tarbiya jarayonining o‘ziga xosligi. Bolalar ko`rish qobiliyatining buzilish sabablari. Ko`z refraksiyasi haqida tushuncha. Ko`rish qobiliyatidagi zaiflik darajalari. Umumta`lim maktablarida ko`rish qobiliyati sust bo`lgan bolalar bilan ishlashda o`qituvchining vazifasi.

M 14 Ruhiy rivojlanishi sustlashgan bolalar. harakat-tayanch a’zolari jarohatlangan bolalar

R.R.S.bolalarning boshqa aloxida yordamga muxtoj bolalardan farqi. Kliniko-psixologik belgilariga ko'ra R.R.S.bolalar xillari. Ruxiy rivojlanishdagi sustlikning kelib chiqish sabablari. R.R.S.bolalar uchun differensial va integratsiyalashgan ta’limning tashkil etilishi. Harakat-tayanch a’zolari buzilgan bolalarning boshqa toifadagi anomal bolalardan farq. Ushbu bolalardagi nuqsonning kelib chiqish sabablari. Bolalar serebral falaji Harakat-tayanch a’zolari jarohatlangan bolalar bilan kompleks yondoshgan holda olib boriladigankorreksion ishlar. Xarakat – tayanch a’zolari jaroxatlangan bolalar bilan olib boriladigan ta’lim-tarbiya ishlari

M 15 Nutqning rivojlanishi. nutq kamchiliklari va ularni bartaraf etish yo’llari haqida tushuncha.

Nutq nuqsonining ta’rifi. Nutq nuqsonlarining kelib chiqish. Logopediya fanining metodologik asosi. Nutqni rivojlanish bosqichlari. Nutjning fonetik jihatdan o'sishi. Bolalar nutqi grammatik tuzilishining o'sishi. Nutqning yuzaga kelishi va idrok qilinishi. Nutq faoliyatining fiziologik asosi. Eshituv analizatori

tuzilishi va faoliyati. Artikulyatsion apparat va uning faoliyati. Nutq apparatining tuzilishi va faoliyatida kuzatilishi mumkin bo‘lgan kamchiliklar.

II.I Seminar mashg‘ulotlar bo‘yicha ko‘rsatma va tavsiyalar

S 1 Inklyuziv ta’lim maqsadi, vazifalari, mazmun va mohiyati
S 2 Sharq mutafakkirlarining bola tarbiyasi, muammolari haqidagi qarashlari
S 3 Inklyuziv ta’limning xalqaro huquqiy asoslari va asosiy tamoyillari
S 4 Maxsus ta’limga muhtoj bolalarga integrasiyalashgan ta’lim sharoitlarida yordam ko‘rsatish tarixi
S 5 Professional ta’lim muassasalari va oliy o‘quv yurtlarida inklyuziv ta’lim
S 6 Korreksion pedagogika va logopediya kursining maqqsadi va vazifalari
S 7 Alohida yordamga muhtoj bolalar
S 8 Nutqning rivojlanishi. Nutq kamchiliklari va ularni bartaraf etish yo’llari haqida tushuncha

II.II Amaliy mashg‘ulotlar bo‘yicha ko‘rsatma va tavsiyalar

A 1 Ta’lim muassasalarda sog‘lom va nogiron yoshlar o‘zaro muloqotining ijtimoiy xususiyatlarini aniqlash
A 2 Maxsus yordamga muhtoj bolalar umumta’lim sharoitida o‘qitishda o‘quv tarbiya jarayonini moslashtirish metodlari orqali anomal bolalar bilan ishlash.
A 3 Inklyuziv ta’lim maqsad va vazifalarini amalga oshirishda resurs o‘qituvchining o‘rni va roli aniqlashtirish
A 4 Bo’lajak pedagoglarda Oilada inklyuziv ta’lim-tarbiya berish ko’nikmasini shakllantirish
A 5 Eshitishida va ko’rishda muammosi bo‘lgan bolalar bilan pedagogik munosabatlar tizimi aniqlashtirish
A 6 Ruhiy rivojlanishi sustlashgan bolalar o‘zlashtirishini rivojlantirish
A 7 Nutq kamchiliklarini bartaraf etishga qaratilgan treninglar va mashqlar bilan ishlash

Mustaqil ta’lim topshiriqlari

Mustaqil ta’lim topshiriqlari talabalarda fan mavzularini chuqur tahlil qilish va mustaqil fikr yurita olishga yo‘naltirishga mo‘ljallangan bo‘lib darajalarga bo‘lingan holda beriladi. Talaba o‘zining fan yuzasidan bilish, tahlil qilish va qiziqishlaridan kelib chiqib 3 ta darajaga bo‘lingan topshiriqlardan xohlaganini tanlaydi. Mustaqil ta’lim topshiriqlarini bajarish tartibi va ballar taqsimoti fan sillabusida batafsil keltiriladi.

№	Topshiriq mazmuni	Bajarish shakli	Muddat	Soat
	I-DARAJA: "MURAKKAB TOPSHIRIQLAR" (15-20 BALLAGACHA)			
1	Inklyuziv ta’lim bo‘yicha maktab o‘qituvchilari uchun mo‘ljallangan metodik ko‘rsatma	Umumta’lim maktablarida qo‘llaniluvchi ommalashtirish.uz platformasidagi metodik ko‘rsatma talablari darajasida tayyorlash	Fan mashg‘ulotlarining 10-13 haftalarida	
2	Alohida yordamga muhtoj 3-6 yoshli bolalar bilan ishlash bo’yicha MTT tarbiyachilari uchun uslubiy qo’llanma	MTT tarbiyachilari faoliyati chuqur tahlil qilinib, amaliy ko’rsatmalarga boy bo’lgan MTT tarbiyachisi bilan birgalikda uslubiy qo’llanma tayyorlash	Fan mashg‘ulotlarining 10-13 haftalarida	
3	Maxsus ta’lim-tarbiyaga muhtoj bolalar bo’sh vaqtlarini mazmunli o’tkazishga doir mikroloyiha	Kattaqo‘rg‘on shaxar 5-sonli maxsus maktab interanti bilan hamkorlikda qo’l mehnatiga asoslangan to’garakga qiziquvchi 8-10 nafar o’quvchilarni aniqlab ularga qo’l mehnatiga asoslangan buyumlar yasashni o‘rgatish	Fan mashg‘ulotlarining 10-13 haftalarida	
4	Gospital pedagogika va uning ahamiyati	Hospital pedagogikaning asosiy tamoyillari, maqsad va vazifalarini chuqur tahlil qiling. Kasalxonada uzoq muddat davolanayotgan bolalar uchun ta'lim jarayonini tashkil etish bo'yicha o'quv dasturi yoki metodik qo'llanma loyihasini ishlab chiqing. Unda bolalarning psixologik holati, kasallikning xususiyatlari va ta'lim ehtiyojlari inobatga olinsin. O'quv dasturi loyihasi yoki metodik qo'llanma tayyorlang	Fan mashg‘ulotlarining 10-13 haftalarida	60
		Jami:		60

2-DARAJA "O'RTACHA DARAJADAGI TOPSHIRIQLAR" (10-15 BALLAGACHA)				
1	Inklyuziv ta'lim yo'lga qo'yilgan maktablar faoliyatini tahlil qilish	Tuman yoki shaharda bittadan maktabda inklyuziv ta'lim yo'lga qo'yilgan. Umumta'lim maktablarida inklyuziv ta'limni samarali joriy etish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqing. Bunda o'qituvchilarning tayyorgarligi, o'quv muhitini moslashtirish va ota-onalar bilan hamkorlik masalalariga e'tibor qarating. Tahliliy maqola yoki tavsiyalar to'plami	Fan mashg'ulotlarining 7-8 haftalarida	60
2	Inklyuziv ta'limning huquqiy asoslari va xalqaro tajriba.	O'zbekistonda inklyuziv ta'limni tartibga soluvchi asosiy huquqiy hujjatlarni (qonunlar, qarorlar) o'rganing. Shuningdek, biror rivojlangan davlatning inklyuziv ta'lim sohasidagi tajribasini tahlil qiling va O'zbekiston uchun qaysi jihatlari mos kelishini asoslang. Bajarish shakli: Tahliliy maqola yoki taqdimot.	Fan mashg'ulotlarining 7-8 haftalarida	
	Inklyuziv sinflarda o'quvchilarni baholash va individual o'quv rejalari.	Umumta'lim maktablarining inklyuziv sinflarida maxsus ehtiyojli o'quvchilarni baholashning o'ziga xos xususiyatlarini tahlil qiling. Har bir o'quvchi uchun individual o'quv rejasini (IOR) ishlab chiqish tamoyillari va bosqichlarini yoritib bering. Bajarish shakli: Tahliliy hisobot yoki IOR namunasi bilan taqdimot.	Fan mashg'ulotlarining 7-8 haftalarida	60

4	Inklyuziv ta'limda resurs o'qituvchining o'rni va roli.	Resurs o'qituvchining inklyuziv sinflardagi vazifalari, uning maxsus ehtiyojli bolalar va umumta'lim o'qituvchilari bilan hamkorligini batafsil yoritib bering. Amaliy misollar bilan boyiting. Bajarish shakli: Rolli o'yin stsenariysi yoki keys-stadi tahlili.	Fan mashg'ulotlarining 7-8 haftalarida	
Jami:				60
3-DARAJA "OSON DARAJADAGI TOPSHIRIQLAR" (6-10 BALLAGACHA)				
1	Inklyiziv ta'lim bo'yicha turli shakldagi ilmiy faoliyat bilan shug'ullangan 5 nafar, respublikamiz 5 nafar xorijiy olimlarning faoliyati inklyuziv ta'limda qilgan ishlari, erishgan yutuqlarini tahlil qilish	Olimlar faoliyatiga doir ma'lumotlarni jamlab ma'lumotlarni solishtirib, taqqoslab, har biri bo'yicha jadvalga solingan ma'lumotlarni tahlili	Fan mashg'ulotlarining 13-14 haftalarida	15
2	Inklyuziv ta'lim tizimi rivojlangan mamlakat ta'lim tizimini o'rganish	Avstriya davlatidagi inklyuziv ta'lim tizimini o'rganish. Sifatli taqdimot	Fan mashg'ulotlarining 13-14 haftalarida	15
3	Har bir talaba o'zi bir nafardan inklyuziv ta'limga (anomal bola) muhtoj bo'lgan o'quvchini topib, u bilan pedagogik-psixologik suhbat o'tkazadi.	Subhat bayoni, o'quvchiga pedagogik-psixologik tavsifnoma ilova qilasiz. Kompyuterda yozilgan	Fan mashg'ulotlarining 13-14 haftalarida	15
4	Maxsus pedagogikaning barcha tarmoqlari bo'yicha	Krossvord tuzish kamida 20 ta savoli bo'lsin	Fan mashg'ulotlarining 13-14 haftalarida	15
Jami:				60
3.	**V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)** Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:			

	jismoniy va ruhiy ehtiyojlarini qondiradilar ijtimoiy xulq va o'ziga-o'zi xizmat ko'rsatish malakalarini yaratadilar ularning imkoniyatlarini hisobga olgan o'quv materiallarini o'zlashtiradilar tengqurlari bilan turli o'yinlarda ishtirok etib rivojlanadilar Ko'nikmalar jihatidan: ota-onalarga amaliy yordam ko'rsatadilar barcha bolalarga birdek bilim berib, tarbiyalaydilar
4.	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • sincveinlar • krassvordlar • test
5.	**VII. Kreditni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat ishini topshirish
6.	**Asosiy adabiyotlar:** 1. Madatov I.Y., Inklyuziv ta'lim (darslik). – T.: "Best-Publish" nashriyoti, 2024, 238 bet 2. Polatova P.M va boshqalar, Maxsus pedagogika (Darslik). -T.: «Fan va texnologiya», 2014,368 bet. 3. Korreksion pedagogika va logopediya. o'quv q o'llanma /- T : "IQTISOD MOLIYA" 2007. - 140 b. 4. Spandagou, I., Little, C., Evans, D, & bonati, M. (2020). Inclusive education in schools and early childhood settings. Springer.

	Qo'shimcha adabiyotlar: 1. X.N.Muzaffarova, D.Tangirova "Inklyuzv ta'lim" fani bo`yicha o`quv metodik qo`llanma / Jizzax davlat pedagogika institute/. 2011 y 2. D.S.Qaxarova, Inklyuziv ta'lim texnologiyasi. -T.: "Fan va texnologiya", 2014, 192 bet 3. Polatova P.M. Maxsus pedagogika: Oligofrenopedagogika /darslik.-T.: G'.G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiyvuyf! 2005. 224 b.
7.	Samarqand davlat universiteti Kattaqo'rg'on filiali tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan
8.	**Fan/modul uchun mas'ullar:** I.Y.Madatov – "Maktabgacha va boshalang'ich ta'lim, sport" kafedrasi dotsenti _____ *(imzo)*
9.	**Taqrizchilar:** **Sh.Mustofoyev** - "Maktabgacha va boshalang'ich ta'lim, sport" kafedrasi dotsenti, **M.Raximqulova** – Samarqand pedagoglarni metodikalarga o'rgatish milliy markazi dotsenti.